



CLASSIFICATION OF MOBILE GAMES IN THEORETICAL AND PRACTICAL TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS КЛАСИФІКАЦІЯ РУХЛИВИХ ІГОР В ТЕОРЕТИЧНІЙ ТА ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Semenov Andrii / Семенов Андрій

Ph.D., associate professor / к. п. н., доцент,

ORCID: 0000-0002-2084-0555

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Sadova 2, 20300 / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, вул. Садова 2, 20300

Анотація. Основним критерієм для класифікації рухливих ігор нами було визначено суперництво. Суперництво в рухливих іграх проявляється у взаємодії особистості і колективу, яке може проявлятися в наступних видах: індивідуальне суперництво; колективне суперництво; індивідуальне суперництво проти колективу або колективне суперництво проти особистості. Саме в рухливих іграх, де переважає індивідуальне суперництво, створюються найбільш сприятливі умови для максимального прояву кожним учасником своїх рухових умінь і фізичних здібностей. Такі ж умови моделюються і в іграх, коли одному учаснику протистоять всі інші гравці. Тобто, такі рухливі ігри спрямовані, перш за все, на індивідуальний максимальний фізичний розвиток і підготовку кожної особистості. Серед усіх найбільш популярних рухливих ігор, частка таких ігор перевищує 80%.

Ключові слова: рухливі ігри, методика, класифікація, фізичне виховання, вчитель

Вступ.

За останні роки в Україні багатьма фахівцями спостерігається зниження обсягу рухової активності студентів [4; 5 та ін.]. Така тенденція негативно позначається на фізичному розвитку, фізичній підготовленості та функціональному стані молоді, що обумовлює особливу соціальну значущість збереження і зміцнення здоров'я студентської молоді. Рухливі ігри відносяться до основних і найбільш розповсюджених засобів фізичної культури. Їх головна ознака – наявність активних рухових дій: біг, стрибки, лазіння, метання м'яча та інших предметів, завдяки чому вони являються визнаним засобом і методом фізичного виховання. Спеціальні наукові дослідження [1; 2; 3 та ін.] показують, що рухливі ігри мають значний вплив на виховання позитивних моральних та вольових якостей в різних вікових категоріях. Мета дослідження: класифікувати рухливі ігри, які використовуються в теоретичній та практичній підготовці вчителів фізичного виховання.

Основний текст.

При побудові будь-якої класифікації найбільш істотним науковим питанням є вибір її логічних критеріїв. Якщо класифікація являє собою лінійну структуру, де всі її складові повністю вичерпують обсяг родового поняття і, в свою чергу, не перетинаються один з одним своїми обсягами, то необхідно визначити систематизуючий критерій. Одним з основних критеріїв класифікації рухомих ігор може бути характер взаємодії гравців, запропонованої для різних видів спорту. Така класифікація дозволяє розглядати всі рухливі ігри з точки зору не тільки величини фізичного навантаження або спрямованості на розвиток тих чи інших фізичних якостей, але й дасть підставу виділити в них виховний аспект, що пов'язаний зі становленням особистості студентів, тобто з їх соціалізацією.



Як відомо, саме в процесі соціалізації відбувається не тільки навчання особистості, але і її виховання, направлене на засвоєння соціальних норм, цінностей, установок, зразків поведінки, властивих даному суспільству, в тому числі і в сфері фізичної культури і спорту. Основним критерієм для класифікації рухливих ігор нами було визначено суперництво. Суперництво в рухливих іграх проявляється у взаємодії особистості і колективу, яке може проявлятися в наступних видах: індивідуальне суперництво; колективне суперництво; індивідуальне суперництво проти колективу або колективне суперництво проти особистості. Наприклад, якщо зміст, сюжет і правила рухомої гри передбачають змагання серед окремих учасників, то для таких ігор характерне індивідуальне суперництво. У них кращого результату досягають ті гравці, які перевершують інших за якістю або кількістю виконаних рухових дій, тобто індивідуально найбільш підготовлені або фізично розвинені. Образно такі ігри можна охарактеризувати як кожен сам за себе. Якщо між собою змагаються команди – це колективне суперництво. У цих рухливих іграх кращий результат досягається, в більшій мірі не за рахунок індивідуальних якостей гравців, а за рахунок більш узгодженої їх взаємодії. Тут в більшій мірі прийнятна характеристика ігор як один за всіх, і всі за одного. У тому випадку, якщо один учасник, як правило, ведучий, протистоїть всім гравцям одночасно, рухлива гра характеризується як індивідуальне суперництво проти колективу. Коли ситуація в грі складається навпаки, тобто гравці спільно діють проти одного учасника, це – колективне суперництво проти індивідуума. Такі ігри вимагають окремих вимог, перш за все до індивідуальної підготовки, так як успіх гри багато в чому залежить від дій однієї людини (ведучого) проти численних суперників, що діють спільно. Для цієї групи ігор можна використовувати наступну подібну характеристику один проти всіх і всі проти одного. На наш погляд, з точки зору теорії і методики фізичного виховання і спортивного тренування, така ситуація не випадкова. Саме в рухливих іграх, де переважає індивідуальне суперництво, створюються найбільш сприятливі умови для максимального прояву кожним учасником своїх рухових умінь і фізичних здібностей. Такі ж умови моделюються і в іграх, коли одному учаснику протистоять всі інші гравці. Тобто, такі рухливі ігри спрямовані, перш за все, на індивідуальний максимальний фізичний розвиток і підготовку. Серед усіх найбільш популярних рухливих ігор, частка таких ігор перевищує 80%.

В іграх з переважанням командного суперництва результат може досягатися за рахунок більш підготовлених гравців, які демонструють максимально свої якості. Такі гравці більш ініціативні й активні, і, як правило, займають лідерські позиції в грі. Менш підготовлені учасники в таких ситуаціях будуть менш активними, що не дозволить їм максимально проявити свої уміння і здатність. Отже, можна стверджувати, що командні ігри за ступенем впливу на максимальний фізичний розвиток і підготовку кожного учасника менш ефективні, ніж ігри з індивідуальним суперництвом. Рухливі ігри, в яких переважає колективне суперництво, спрямовані, перш за все; на формування у граючих вмінь взаємодіяти і співпрацювати в колективі, на виховання товариства і взаємовиручки, підтримки, взаємодопомоги. Тобто тих



особистісних якостей, без яких важко людині жити в суспільстві. Командні ігри в більшій мірі, ніж ігри з індивідуальним суперництвом, мають виховний вплив. Це необхідно враховувати при відборі рухливих ігор в якості засобів фізичного виховання в усіх освітніх установах. Не зважаючи на те, що в більшості рухливих ігор учасники демонструють цілий комплекс рухових якостей, а прояв однієї якості в чистому вигляді зустрічається рідко, вважаємо все ж можливим визначення переважного прояву тієї чи іншої фізичної якості: 1. Рухливі ігри з переважним проявом швидкості. 2. Рухливі ігри з переважним проявом сили. 3. Рухливі ігри з переважним проявом витривалості. 4. Рухливі ігри з проявом координаційних здібностей.

Виходячи з перерахованих критеріїв, всі рухливі ігри, рекомендовані для фізичного виховання студентської молоді, ми систематизували по переважному прояву фізичних якостей. Таким чином, визначивши комплекс рухливих ігор для студентів, висуваємо вимоги до прояву всіх основних фізичних якостей. Даний комплекс здійснює програмуючу функцію і визначає інтегративну специфіку, педагогічної діяльності при вирішенні виховних, освітніх і оздоровчих завдань, це: розуміння ролі фізичної культури в розвитку особистості в підготовці її до професійної діяльності; формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до фізичної культури, потреби в регулярних заняттях фізичними вправами; оволодіння практичними вміннями і навичками, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я, розвиток психофізичних здібностей; професійна фізична підготовленість студентів; використання досвіду фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення професійно значущих цілей.

Перш ніж систематизувати рухливі ігри для студентської молоді за критерієм величини фізичного навантаження, необхідно зробити деяке уточнення. Величина тренувального навантаження є похідною від його інтенсивності і обсягу, причому їх одночасне збільшення може відбуватися лише до деяких меж, після чого подальше наростання інтенсивності веде до зменшення обсягу і навпаки. Звідси слідує необхідність контролю параметрів обсягу та інтенсивності навантаження. Так, в теорії і методиці фізичного виховання і спортивного тренування розрізняють зовнішню і внутрішню сторони навантаження. До зовнішньої сторони навантаження належить інтенсивність, з якою виконується фізичні вправи, і обсяг. Внутрішня сторона фізичного навантаження визначається тими функціональними змінами, які відбуваються в організмі внаслідок впливу зовнішніх сторін (інтенсивності та обсягу). Під обсягом навантаження розуміють як тривалість виконання фізичних вправ, так і сумарну кількість фізичної роботи, виконаної протягом певного часу (за одне заняття, тиждень, місяць, період тощо). Критеріями оцінки зовнішнього боку навантаження можуть служити: кількість повторень вправ, кількість занять, сумарний час, витрачений на роботу, сумарний кілометраж, сумарна вага обтяжень і ін. Для визначення обсягу навантаження в рухливих іграх, на наш погляд, доцільно враховувати кількість рухових дій; тобто загальну кількість кроків, стрибків, кидків тощо. Крім цього, при оцінюванні внутрішньої сторони навантаження показниками обсягу рухливих, ігор можуть бути сумарні величини частоти серцевих скорочень. Як відомо, інтенсивність навантаження – це сила



впливу фізичної роботи на організм людини в даний, момент, її напруженість і ступінь концентрації обсягу навантаження в часі. Чим більша моторна щільність гри, тим більша інтенсивність фізичного навантаження для учасників гри. Як показники інтенсивності внутрішньої сторони навантаження можуть бути мінімальні, середні, максимальні значення ЧСС. Саме ці показники і були використані для систематизації рухливих ігор за інтенсивністю фізичного навантаження.

Перш за все, необхідно відзначити, що найбільші відмінності за сумою рухових дій розглянутих рухливих ігор зафіксовані за показником обсягу фізичного навантаження. Так, в рухливій грі «Квач» гравці виконують рухові дії (біг зі зміною напрямку, вивертання, зчіпка рук і т.д.) більше в 3, 5 рази, ніж в рухливій грі «Бука тягнути», в якій рухові дії, зведені тільки до крокування і перетягування суперника. Далі зафіксовані значні відмінності і за показником інтенсивності моторної щільності рухомої гри. Вище перераховані рухливі ігри, за цим показником відрізняються більш ніж в 3 рази. Якщо, в грі «Квач» середня моторна щільність дорівнює 58,1%, то в грі «Бук тягнути» – 18,4%. Сума рангів всіх показників обсягу і інтенсивності фізичного навантаження показує відносну величину цього навантаження в кожній конкретній рухливій грі. Чим нижче сума рангів, тим вище величина фізичного навантаження в грі.

Висновки.

Отже, систематизація рухливих ігор у виділених параметрах дозволила визначити їх класифікацію, в основу якої було покладено критерій величини фізичного навантаження. Така інформація дозволяє цілеспрямовано використовувати рухливі ігри у фізичному вихованні учнівської молоді, сприяючи вирішенню таких основних завдань: формування знань рухових умінь і навичок, розвиток фізичних здібностей, виховання особистісних якостей і рис характеру. Гра націлює студентів на вирішення різних питань із життєдіяльності, що являє творчу переробку пережитих вражень, комбінування їх і побудова з них нової дійсності, яка відповідає запитам і враженням самої особистості. У цілісному ігровому, пізнавальному і освітньому просторі проявляються інтереси і емоції студентів, відбувається їх спілкування і співробітництво між собою і викладачем, проявляється ініціативність. Гра стає обдуманною діяльністю, де відбувається оволодіння ширшим колом дій. Ігрова мета визначає сенс рухових задач, ігрових мотивів які спонукають студентів усвідомлено ставитися до засвоєння завдань і вправ.

Література

1. Гузар В.М., Юськів С.М. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів засобами спеціалізованих рухливих ігор // Спортивні ігри. Харків: ХДАФК, 2019, 2 (12), С. 13-22.
2. Гученко Г. Б., Скрипка І. М. Рухливі ігри як засіб підвищення рухової активності студенток педагогічних спеціальностей // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 3К (97). С.



167-170

3. Мих В. Формування здорового способу життя студентів використовуючи засоби спортивних ігор // Тези 72-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020. Т. 2. С. 405-406.

4. Худолєєва Л.В., Тропко Л.І., Чучка Н.П. Спортивно-рухливі ігри як один з елементів формування здібностей студентів на заняттях з фізичного виховання // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції перспективи розвитку сучасної науки та освіти. Львів, 13-14 листопада 2019 року (частина III). С. 23-26

5. Черненко А. Е. Спортивно-рухливі ігри у фізичній підготовці студентів // Фізичне та спортивне виховання у вищих навчальних закладах. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 13–15 жовтня 2017 р. С. 25-26

References

1. Huzar V.M., Yuskiv S.M. Profesiino-prykladna fizychna pidhotovka studentiv zasobamy spetsializovanykh rukhlyvykh ihor. Sportyvni ihry. Kharkiv: KhDAFK, 2019, 2 (12), S. 13-22.

2. Huchenko H. B., Skrypka I. M. Rukhlyvi ihry yak zasib pidvyshchennia rukhvoi aktyvnosti studentok pedahohichnykh spetsialnostei // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 15 : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) : zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2018. Vyp. 3K (97). P. 167-170

3. Mykh V. Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia studentiv vykorystovuiuchy zasoby sportyvnykh ihor / Tezy 72-oi naukovi konferentsii profesoriv, vykladachiv, naukovykh pratsivnykiv, aspirantiv ta studentiv universytetu, prysviacheni 90-richchiu Natsionalnoho universytetu «Poltavska politekhnikha imeni Yuriiia Kondratiuka» (Poltava, 21 kvitnia – 15 travnia 2020 r.). Poltava : Natsionalnyi universytet imeni Yuriiia Kondratiuka, 2020. Т. 2. P. 405-406.

4. Khudolieieva L.V., Tropko L.I., Chuchka N.P. Sportyvno-rukhlivi ihry yak ody z elementiv formuvannia zdibnostei studentiv na zaniattiakh z fizychnoho vykhovannia / Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii perspektyvy rozvytku suchasnoi nauky ta osvity. Lviv, 13-14 lystopada 2019 roku (chastyna III). P. 23-26

5. Chernenko A. E. Sportyvno-rukhlivi ihry u fizychnii pidhotovtsi studentiv / Fizychno ta sportyvne vykhovannia u vshchyykh navchalnykh zakladakh. Tezy dopovidei naukovo-praktychnoi konferentsii, Zaporizhzhia, 13–15 zhovtnia 2017 r. P. 25-26

Abstract. We defined rivalry as a main criterion for classifying mobile games. Rivalry in mobile games manifests itself in the interaction of an individual and a team, which can manifest itself in the following ways: individual rivalry; collective rivalry; an individual versus collective rivalry or a collective versus individual rivalry. It is in mobile games, where individual rivalry prevails, that the most favorable conditions are created for the maximum manifestation of each participant's motor skills and physical abilities. The same conditions are simulated in games, when one participant is opposed by all other players. That is, such mobile games are aimed, first of all, at the maximum individual physical development and training of each individual. Among all the most popular mobile games, the share of such games exceeds 80%.

Key words: mobile games, method, classification, physical education, teacher

Стаття відправлена: 01.05.2023 г.

© Семенов А.А.